

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН

Головне

У липні 2021 року попри очікувану літню дефляцію спостерігалось лише уповільнення темпів споживчої інфляції у місячному обчисленні.

Така динаміка, переважно, зумовлена зовнішніми чинниками, які стали наслідком світової практики виходу з кризи за рахунок істотного збільшення грошової пропозиції та зниження на певний проміжок часу пропозиції значної кількості видів товарів та послуг унаслідок карантинних обмежень, що, зі свого боку, призвело до більш ніж істотного зростання світових цін на продовольство, енергоносії тощо. Це наразі, незважаючи на певне поточне зниження світових цін, й далі стимулює інфляцію за рахунок впливу на внутрішні ціни.

З огляду на зовнішню природу основних причин інфляції, варто очікувати, що вплив на внутрішні ціни за рахунок традиційно жорсткого монетарного втручання може істотно обмежуватися і, навпаки, стримувати більшою мірою економічну активність та відкладений споживчий попит (який наразі стимулює й економічне зростання).

При цьому, наразі існує певний ризик монетарного голоду, оскільки бізнес в умовах відновлення потребуватиме доступу до фінансового ресурсу. У протилежному випадку продовжуватиметься підвищення цін як елемент самофінансування й подальшого зростання інфляції.

Відтак, варто очікувати, що за природно нижчої в зазначених умовах ефективності жорсткішої монетарної політики та за об'єктивної необхідності фінансування економічної активності рівень інфляції за рік буде значно вищим за минулорічний (до 10%), але це не може розглядатися як будь-яка загроза як для економіки в цілому, так і для самого інфляційного тренду на подальшу перспективу. Тобто таку інфляцію 2021 року варто розглядати як цілком обумовлену «плату» за «оздоровлення» економіки.

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Червень 2021	Липень 2021	Червень 2021	Липень 2021
Зміни споживчих цін	9,5	10,2	0,2	0,1
Базова інфляція	7,3	7,3	0,4	-0,1
Небазова інфляція	12,6	14,5	-0,1	0,4

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Споживча інфляція в липні 2021 року сповільнилася до 0,1% за місяць порівняно з 0,2% у червні. Водночас річні темпи прискорилися до 10,2%. Зростання цін з початку 2021 року становило 6,5%.

При формуванні споживчих цін у липні очікувано домінував сезонний чинник, який зумовлював дефляційну динаміку в найвагоміших сегментах споживчого ринку. Зокрема, знизилися ціни на продукти харчування завдяки збільшенню пропозиції сільськогосподарської продукції нового врожаю («мінус» 0,1%, внесок – «мінус» 0,04 в.п.).

Основний дефляційний внесок сформовано здешевленням плодоовочевої продукції – овочів (на 8,1%, внесок –

Рис. 1 Зміни споживчих цін, %

Джерело: Держстат

Рис. 2 Зміни споживчих цін за розділами товарів та послуг, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

Рис. 3 Базова і небазова інфляція, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

«мінус» 0,32 в.п.) та фруктів (на 0,5%, внесок – «мінус» 0,01 в.п.).

Довідково. У липні ц.р. найбільше зниження цін відбулося на: перець солодкий (на 35,1%), огірки (на 30,5%), кабачки (на 26,3%) та помідори (на 22,8%).

Крім того, внутрішній ринок олії, хоч і з відставанням, але зреагував на світові тенденції – знизилися ціни на олію соняшникову (на 0,7%, внесок – «мінус» 0,01 в.п.) та на оливкову олію (на 0,3%, внесок – «мінус» 0,0003 в.п.).

Довідково. За даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) у липні 2021 року середнє значення Індексу цін на рослинні олії досягло п'ятимісячного мінімуму, знизившись на 1,4% порівняно з червнем (така тенденція продовжується другий місяць поспіль).

Хоча за більшістю продовольчих товарів світові ціни в липні знижувалися, проте за деякими сегментами спостерігалася висока цінова кон'юнктура, зокрема на цукор, що позначилося на подорожчанні цукру на внутрішньому ринку (на 6,7%, внесок – 0,05 в.п.), яке зі свого боку частково компенсувало літню дефляцію на продовольство.

Довідково. У липні 2021 року середнє значення Індексу цін на цукор ФАО збільшилося на 1,7% порівняно з червнем (ціни підвищуються вже чотири місяці поспіль) на тлі зростання котирувань на нафту, а також з огляду на наявність невизначеності щодо обсягів урожаю в найбільшого світового експортера – Бразилії.

Також чинник високих зовнішніх цін на енергоносії відчутно віддзеркалився й на динаміці внутрішніх цін на паливо та мастила (підвищилися на 2,7%), і, як наслідок, стимулював зростання тарифів на транспортні послуги (на 2,2%).

Крім збереження суттєвого впливу зовнішнього чинника, посилюється вплив і внутрішнього витратного чинника, що позначився як на зростанні вартості послуг (такий тиск додатково було посилено сезонністю у формуванні цін у літній період на послуги готельно-ресторанного господарства (подорожчали на 1,2%) та послуг у сфері відпочинку і культури (на 0,7%)), так і окремих товарних позицій. Зокрема, ціни на продукти харчування з високим ступенем промислової обробки хоча й уповільнили зростання, але воно залишалося вищим, ніж у попередні роки, а дефляція на переважно сири продукти не була такою значущою як раніше.

Довідково. Зважаючи на постійне підвищення цін виробників (упродовж січня-липня 2021 року зросли на 26,9%, зокрема в харчовій – на 13,2%) роль витратної складової залишається вагомою при формуванні більшості цін на різні групи товарів та послуг.

Натомість зростання комунальних тарифів у липні на 0,6% (внесок – 0,05 в.п.) не мало вагомого впливу на формування загального індексу споживчих цін попри зростання тарифів на природний газ для населення (на 3,3%, внесок – 0,07 в.п.).

Довідково. Коригування тарифів у липні відбулося з огляду на підвищення вартості газу за місячними тарифами газопостачальними компаніями на тлі суттєвого зростання його вартості на європейському ринку (загалом ціни коливалися від 7,88 до 15,5 грн/куб. метр, з ПДВ).

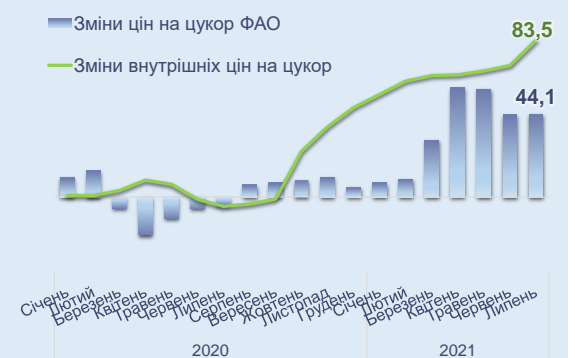
У підсумку ці чинники нівелювали дефляційний вектор липня продовольчого ринку та сформували за розрахунками Мінекономіки зростання небазової компоненти інфляції на 0,4% за місяць (порівняно зі зниженням на 0,1% у червні), внесок до загальної споживчої інфляції становив 0,16 в.п., (з початку року – на 9,8%;

Рис. 4 Зміни цін на олію, % у річному обчисленні

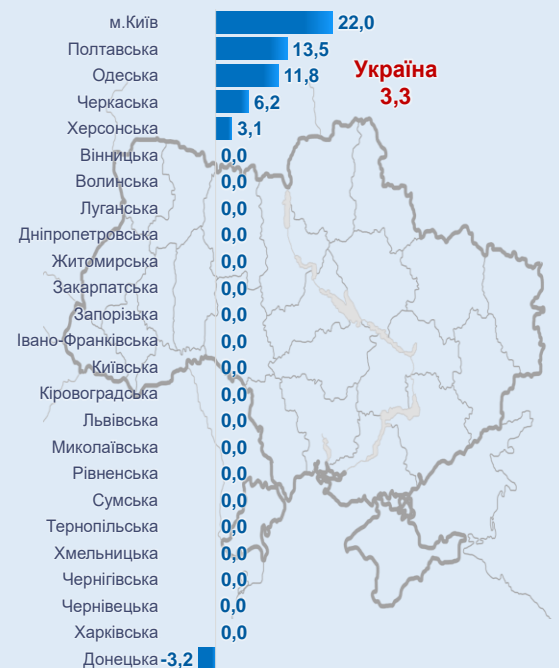
Джерело: ФАО, Держстат

Рис. 5 Зміни цін на цукор, % у річному обчисленні

Джерело: ФАО, Держстат

Рис. 6 Зміни цін (тарифів) на природний газ для населення за регіонами у липні 2021 року, % до попереднього місяця

Джерело: Держстат

у річному обчисленні прискорилося до 14,5% з 12,6% у попередньому місяці).

Водночас вплив з боку монетарних чинників не відчувався. Так, **базова інфляція становила «мінус» 0,1 %** (порівняно зі зростанням на 0,4% у червні), внесок – «мінус» 0,06 в.п. (з початку року – 4,2%; у річному обчисленні у липні, як і в попередньому місяці, становила 7,3%).

Зниження монетарної складової інфляції за підсумком липня сформувалося на тлі сезонності та високої насиченості ринку непродовольчими товарами впродовж попереднього тривалого карантинного періоду, що зумовило подальше зниження цін на одяг та взуття на 5,2% (внесок – «мінус» 0,26 в.п.).

Довідково. За розрахунками Мінекономіки середнє липнєве здешевлення одягу та взуття впродовж 2018–2020 років становило 4,6%.

Крім того, тривала відносно стабільна динаміка обмінного курсу гривні (гривня до долара США в середньомісячному значенні зміцнилася на 0,1%, з початку поточного року – на 3,4%) фактично унеможливила тиск на споживчі ціни з боку імпоротної складової.

Також з метою стримування споживчої інфляції Національним банком реалізовувалася більш жорстка монетарна політика, що виражалась у:

- ✓ підвищенні з 23.07.2021 облікової ставки Національним банком до 8% річних;
- ✓ помірних темпах зростання грошової пропозиції – грошова маса з початку року зросла лише на 4% (на 15,8% упродовж січня-липня 2020 року).

Серед інфляційних чинників залишається збереження суттєвих обсягів надходжень приватних грошових переказів в Україну на тлі міграційного спрямування вітчизняної робочої сили, а це 7,3 млрд дол. США за січень-липень 2021 року (на 11,1% більше ніж за аналогічний період 2020 року), і, як наслідок, стало перевищення пропозиції готівкової іноземної валюти над попитом на неї (за сім місяців поточного року фізичні особи більше продавали іноземну валюту, ніж викупали – нетто-продаж становив 1,5 млрд дол. США в еквіваленті).

Наразі поточна динаміка цін цілком відповідає прогнозованому загальному цьогорічному тренду щодо порівняно більш високих, ніж у попередньому році, темпів інфляції.

Очікується, що відносно успішне пристосування вітчизняної економіки до нових, але вже сталих умов функціонування підтримуватиме інфляційну активність. Та навіть за відсутності нових викликів для економіки, варто припустити, що цьогорічний рівень інфляції з високою вірогідністю буде значно вищим за минулорічний (ближче до 10%).

Рис. 7 Зміни грошової маси та бази, % у річному обчисленні

Джерело: Національний банк

Рис. 8 Зміни середньомісячної заробітної плати в середньому по економіці, % до відповідного періоду попереднього року

Джерело: Держстат

Рис. 9 Обсяги приватних грошових переказів в Україну, млрд дол. США

Джерело: Національний банк

ЗМІНИ ЦІН ВИРОБНИКІВ ПРОМИСЛОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Головне

У липні 2021 року ціни виробників промислової продукції продовжили висхідний тренд, що, переважно, було реакцією внутрішнього ринку на зміну цін на світовому ринку. Так, новий вищий рівень світових цін за широкою номенклатурою продукції, особливо на продукцію, що реалізується більшою мірою за межі України, попри певне уповільнення, або навіть зниження за окремими товарами, і далі визначає динаміку на внутрішньому ринку.

Очікується, що впродовж 2021 року внутрішні ціни й далі залежатимуть від світового тренду, що додатково посилюватиметься внутрішніми різноспрямованими чинниками (з огляду як на високу собівартість виробництва, так і на розширення пропозиції, зокрема сільгосппродукції).

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Червень 2021	Липень 2021	Червень 2021	Липень 2021
Зміни цін виробників промислової продукції	39,1	42,2	2,4	2,6
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	151,6	159,1	10,9	3,0
Переробна промисловість	35,8	37,8	1,9	2,8
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	6,8	10,6	-1,4	1,9

Джерело: Держстат

Ціни в промисловості в липні 2021 року й далі зростали – на 2,6% за місяць (з 2,4% у попередньому місяці). Суттєві цінові значення, що наразі фіксуються, є свідченням збереження висхідного тренду – у річному обчисленні ціни прискорилися до 42,2% (з 39,1% відповідно). За підсумком січня-липня 2021 року зростання цін становило 26,9%.

Як і раніше, основний тиск зберігався з боку зовнішніх чинників – вищими темпами й далі зростали ціни на продукцію, що реалізується більшою мірою за межі України (на 3,5% порівняно з попереднім місяцем та в 1,8 раза порівняно з липнем 2020 року), ніж у її межах (на 2,3% та на 33,9% відповідно).

Посилення тиску на виробничу діяльність підприємств відбувалося також і через збільшення витратної частини виробництва, оскільки й далі зростали ціни на:

- ✓ товари проміжного споживання (на 3,4% порівняно з попереднім місяцем та в 1,7 раза в річному обчисленні);
- ✓ енергію (на 3,2% та на 34,9% відповідно) майже за всіма компонентами цієї групи як через підвищення закупівельних цін, так і через зростання зовнішнього і внутрішнього попиту.

Найбільше зростання цін, як і раніше, відбулося в добувній промисловості – на 3% за місяць (за розрахунками Мінекономіки внесок до загального збільшення цін у промисловості становив 0,4 в.п.), хоча порівняно з попереднім місяцем відбулося суттєве

Рис. 1 Зміни цін виробників промислової продукції, %

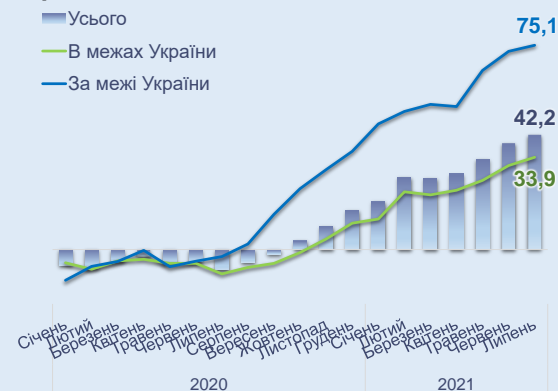
Джерело: Держстат

Рис. 2 Зміни цін виробників промислової продукції в галузевому розрізі, % до попереднього місяця

Джерело: Держстат

Рис. 3 Зміни цін виробників промислової продукції в цілому, а також призначену для реалізації в межах України та за її межі, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

уповільнення темпів (10,9% у червні). Цінове збільшення, передусім, зумовлено зростанням внутрішніх цін у добуванні:

- ✓ кам'яного вугілля на 11,5% за місяць, внесок – 0,25 в.п. (у червні – зниження на 0,6%) на тлі стрімкого цінового зростання на світовому ринку та підвищеного попиту з боку вітчизняних енергокомпаній;
- ✓ металевих руд на 4,4%, внесок – 0,27 в.п. (зростання на 14,9% відповідно), що з певним лагом відтворило тенденцію світових цін.

Довідково. За даними Світового банку ціни на залізну руду в липні знизилися на 0,1%, у червні уповільнили темпи зростання до 3,2% після різкого підвищення до 15,5% у травні. Такі цінові коливання, як і раніше, формувалися як з огляду на поступове послаблення попиту, насамперед з боку Китаю, так і на тлі відновлення пропозиції серед основних постачальників залізної руди.

Водночас такий тиск за цими галузями частково компенсовано зниженням цін на продукцію для внутрішнього ринку в добуванні сирової нафти та природного газу на 2,9% (внесок – «мінус» 0,12 в.п.).

У переробній промисловості ріст цін, навпаки, прискорився до 2,8% за місяць (внесок – 1,8 в.п.) з 1,9% місяцем раніше, що було реакцією внутрішнього ринку на зміну світових цін, зокрема забезпечено зростанням цін у:

- ✓ металургії на 5% (внесок – 0,74 в.п.), хоча темпи такого підвищення були й нижчими порівняно з червнем ц.р., коли зросли на 6,3%. Така динаміка цін у металургії зумовила зростання цін у наступних виробничих ланцюжках, зокрема в машинобудуванні на 3,6% (внесок – 0,24 в.п.) з 0,1% місяцем раніше;

Довідково. За даними Світового банку ціни на базові метали в липні в місячному обчисленні зросли на 0,3%, у червні дефляція становила 2,4% порівняно зі зростанням на 7,5% у травні. Відновленню цінового зростання сприяли дії влади Китаю щодо обмеження виробництва сталі.

- ✓ виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення до 18,7% (внесок – 0,45 в.п.) з 1,9% у червні;
- ✓ хімічній промисловості ціни зросли на 1,9% (внесок – 0,06 в.п.) порівняно зі зниженням на 2,4% у попередньому місяці на тлі подорожчання продукції, що реалізується за межами України (на 3,4%).

У харчовій промисловості ціни дещо сповільнили зростання до 0,4% (внесок – 0,1 в.п.) з 0,5% місяцем раніше.

Таке сповільнення стримувалося знову ж таки зовнішнім чинником, що визначив ціновий тренд у виробництві цукру – прискорився до 6,3% (внесок – 0,04 в.п.) з 2,8% у червні.

Загалом на тлі сезонності знизився ціновий тиск у виробництві молочних продуктів (ціни зросли лише на 0,3% порівняно з 1% у попередньому місяці), а також у виробництві продуктів борошномельно-круп'яної промисловості (поглибилося зниження цін до 3,1% порівняно з «мінус» 1,8% відповідно).

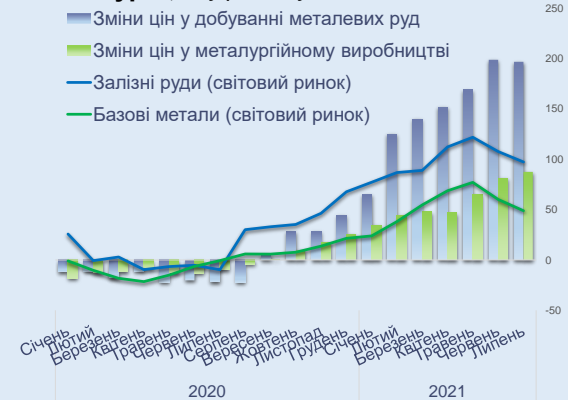
При цьому сезонність навпаки посилила тиск у виробництві напоїв (ціни зросли на 1,4%, внесок – 0,03 в.п., порівняно з 0,2% у червні). Підтримувала поступове зростання цін у виробництві м'яса та м'ясних продуктів (на 1,2%, внесок – 0,03 в.п.) і висока собівартість (ціни у виробництві готових кормів для тварин,

Рис. 4 Зміни цін виробників промислової продукції за основними промисловими групами, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

Рис. 5 Зміни світових цін на залізні руди й базові метали, а також внутрішніх у добуванні металевих руд та в металургії, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат, Світовий банк

Рис. 6 Зміни світових цін на нафту і природний газ, а також внутрішніх у добуванні сирової нафти та природного газу й у виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат, Світовий банк

що утримуються на фермах лише за липень зросли на 3,6%) на тлі скорочення кількості сільськогосподарських тварин.

Крім того, **відновилося зростання цін у постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря – на 1,9% у липні** (внесок – 0,4 в.п.) порівняно зі зниженням на 1,4% у попередньому місяці.

Довідково. За даними ДП «Оператор ринку» в липні 2021 року середньозважена ціна на ринку «на добу наперед» збільшилася на 1,26% в порівнянні з червнем 2021 року та становила 1 474,49 грн/МВт.год. В порівнянні з липнем 2020 року середньозважена ціна на ринку «на добу наперед» збільшилася на 18,61%. По «ОЕС України» середньозважена ціна збільшилася на 1,33% та склала 1 444,05 грн/МВт.год.

Очікується, що до кінця 2021 року внутрішні ціни й далі, переважно, залежатимуть від світового тренду, що додатково посилюватиметься внутрішніми чинниками (з огляду як на високу собівартість виробництва навіть в умовах насиченості ринку завдяки збільшенню пропозиції нового врожаю). Водночас, зважаючи на адаптацію бізнесу до нових умов роботи та розширення не тільки попиту, а й пропозиції, відбуватиметься поступове зниження цінового тиску на ринок.

Рис. 7 Зміни деяких цін у харчовій промисловості, % у річному обчисленні

Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

Ключові показники	Червень 2021 року			Липень 2021 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Усі товари та послуги	0,2	–	9,5	0,1	–	10,2
Базовий ІСЦ	0,4	0,24	7,3	-0,1	-0,06	7,3
Небазовий ІСЦ	-0,1	-0,04	12,6	0,4	0,16	14,5
Зміни цін за розділами товарів та послуг						
Продукти харчування та безалкогольні напої	-0,1	-0,05	9,4	-0,1	-0,05	10,8
Алкогільні напої, тютюнові вироби	1,0	0,08	9,8	0,8	0,06	10,1
Одяг і взуття	-2,8	-0,14	-3,8	-5,2	-0,26	-4,2
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	0,4	0,03	36,4	0,6	0,05	35,5
Водопостачання	0,0	0,00	11,0	0,0	0,00	11,0
Водовідведення	0,0	0,00	17,5	0,0	0,00	17,5
Електроенергія	0,0	0,00	36,6	0,0	0,00	36,6
Природний газ	0,7	0,02	175,3	3,3	0,07	164,5
Гаряча вода, опалення	0,0	0,00	13,9	0,0	0,00	13,9
Предмети домашнього вжитку	0,6	0,02	3,0	0,4	0,02	3,6
Охорона здоров'я	0,4	0,02	6,7	0,1	0,01	6,5
Транспорт	1,0	0,11	12,0	1,1	0,12	11,9
Паливо та мастила	0,1	0,00	34,7	2,7	0,08	33,8
Зв'язок	0,0	0,00	5,0	0,1	0,00	4,8
Відпочинок і культура	0,6	0,02	3,5	0,7	0,02	3,7
Освіта	0,3	0,00	14,7	0,0	0,00	14,6
Ресторани та готелі	1,1	0,04	6,0	1,2	0,04	6,3
Різні товари та послуги	0,4	0,02	5,7	0,8	0,04	6,4

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів та послуг може не дорівнювати підсумку

Темпи приросту/зниження ІЦВ за основними галузями

Ключові показники	Червень 2021 року			Липень 2021 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Зміни цін виробників промислової продукції	2,4	–	39,1	2,6	–	42,2
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	10,9	1,48	151,6	3,0	0,41	159,1
Добування кам'яного вугілля	-0,6	-0,01	12,5	11,5	0,25	26,5
Добування сирої нафти та природного газу	13,5	0,58	236,6	-2,9	-0,12	246,0
Добування металевих руд	14,9	0,91	198,7	4,4	0,27	196,7
Переробна промисловість	1,9	1,22	35,8	2,8	1,80	37,8
Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	0,5	0,12	29,8	0,4	0,10	29,2
Виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення	1,9	0,05	76,6	18,7	0,45	99,4
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	-2,4	-0,07	53,8	1,9	0,06	47,7
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	0,9	0,01	14,9	1,0	0,01	15,4
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	2,2	0,12	10,8	1,7	0,09	12,6
Металургійна промисловість	6,3	0,93	81,1	5,0	0,74	87,4
Машинобудування	0,1	0,01	7,2	3,6	0,24	11,3
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	-1,4	-0,31	6,8	1,9	0,42	10,6

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за галузями може не дорівнювати підсумку